

СТАНОВИЩЕ
от
проф. д-р Мария Блажева

Относно:
провеждане на конкурс
за заемане на академична длъжност професор
от
доц. д-р Мария Тачева Илиева

Конкурсът е за заемане на академичната длъжност „**професор**“ по Професионално направление: 8.3 Музикално и танцово изкуство, „Вокален факултет“, специалност „Балетна педагогика“, обявен в Държавен вестник бр. 81/28.09.2021 г. от “ НМА „Проф. Панчо Владигеров“ за нуждите на “Вокален факултет“, Катедра „Музикално-сценично изкуство“.

Документите и материалите, представени от доц. д-р Мария Тачева Илиева отговарят на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. От представената документация, с която кандидата се явява в конкурса е видно, че той има безспорна, художественотворческа дейност, богата и разнообразна преподавателска и публикационна такава.

Информация за кандидата в конкурса:

Доц. д-р Мария Тачева Илиева е единствен кандидат в обявения конкурс.

Заема академичната длъжност „доцент“ в НМА „Проф. Панчо Владигеров“от 2013 г.

Не е навършила 65-годишна възраст. Не е с удължен трудов договор по реда на § 11 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за висшето образование.

I. Обща характеристика и професионална биография на кандидата:

Доц. д-р. Мария Илиева учи в Държавното хореографско училище – София, в класа на примабалерината Цвета Джумалиева, продължава образованието си в Академия „Ваганова”в Санкт Петербург. Завършва специалност „Балетна педагогика” степен – бакалавър през 1998 г. в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. От 2000 г. е магистър по „Балетна режисура и педагогика“ в НМА „Проф. Панчо Владигеров“.

Работи в НУТИ от 1994 г. – балетен педагог.

Създава собствена балетна школа „Маша Илиева”– 1995 г.

Регистрира трупата “Младият балет на България”– 2000 г.

Защитава образователната и научна степен „**доктор**“ с дисертационен труд на тема „**Аспекти на практическото обучение по балет на деца между 3 и 7 години**” в НМА „Проф. Панчо Владигеров”, по научна специалност „Хореография”, през 2007 г. Теоретичната разработка има сериозен принос в областта на обучението по балет на деца в предучилищна възраст. Разработката се явява като наръчник на балетния педагог. Трудът стройно, систематизирано, теоретично обосновава професионалното обучение по балет на децата между 3 и 7 години.

Заема академичната длъжност „доцент“ в НМА „Проф.Панчо Владигеров“от 2013 г.

а) Доц. д-р Илиева е автор на публикации, доклади, а така също и участник в научни конференции:

Автор е на монографиите:

„Чудният свят на танца, или как се стига до магията“, изд. „Пан“, 2002 г.

„Моят балет“, изд. „Жанет 45“, 2007 г.

„Пътят към балета“, изд. „Акад. Марин Дринов“, 2009 г.

„Исторически танци“, изд. „Атеа“, 2019 г.

Публикации в специализирани научни издания отразяващи художественотворчески постижения в областта на балетното изкуство.

Автор е на докладите:

Метаморфози на балетната пачка – в Сборник доклади на ЮЗУ, УИ „Неофит Рилски“, Благоевград. ISBN 978-954- 00-0046-6, 2016, стр. 37-45. (SRP-C19 /15 Проект по наредба №9), научен форум – конференция

„Значение на историко-битовия танц в сценичното изкуство и ролята му в професионалното обучение” – НМА „Проф. П. Владигеров”, Алманах – година 8 (2016) . С. ISSN 1313-9886, стр. 281-292.

б) Художественотворческа дейност:

Много респектираща е и творческата биография на доц. д-р Илиева, като прима балерина, балетен артист, сценарист, режисьор-хореограф, ръководител на множество майсторски класове, семинари, концерти, гастроли в страната и чужбина, също така класове и репетиции, които води от 2009 г. в Софийска опера и балет. От 1990 г. е примабалерина на Софийската народна опера. По емблематичните роли на доц. д-р Илиева са: “Жизел”, “Лебедово езеро”, “Ромео и Жулиета”, „Силфида”, „Дон Кихот”, “Лешникотрошачката” и др. За първата и главна роля в премиерен спектакъл е избрана от Юрий Григорóвич. Гастролира със състава на Операта и самостоятелно в над 15 държави по света, с голям успех в Австрия, Германия и Швейцария, в периода 1996/1999 г. **От 2001/2003 г. е художествен ръководител на Националния балет – Софийска опера и балет.**

Сценарист и режисьор е на следните постановки:

Софийска опера и балет – голяма сцена: „Спящата кралица” – 31.05.2013 г., „Снежната царица” – 20.12.2013 г., „Ариел” – 3.06.2014 г. Снежна приказка” – 28.12.2014 г., „Гала спектакъл 20 години!” – 02.06. 2015 г., „Пиноккио” – 11.10.2015 г., „Зимна приказка ” – 22.12.2015 г., „Спящата красавица” – 12.11.2014 г., „Каменното цвете” – 23.05.2017 г., „Вълшебните планети” – 20.05.2019 г., Тържествен гала концерт „25 години!” – 2.02.2020 г., „Огненото птиче” – 31.05.2021г.

Софийска опера и балет – малка сцена: „Снежната кралица” – сезон 2015 – 2016 г., „Бал в гората” – 20.05.2018 г., „Урок по барок” – 2016 г., „Урок по барок 2” – 2017 г., „Танци на народите” – 21.05.2018 г.

Носител е на наградите:

- Втора награда – Национална среща на младите таланти, гр. Добрич (1985);
- Трета награда, бронзов медал – Международен балетен конкурс, Варна (1986);
- Специална награда за най-перспективен педагог– Национална среща на младите таланти, гр. Добрич (1995);

- “Золотая Муза” – годишна награда за принос в областта на изкуството от Руския културен център (1999);
- Номинация за “Кристална лира”, награда на Съюза на българските музикални дейци за най-добър педагог на годината (2000);
- Номинация за “Кристална лира” на Съюза на българските музикални дейци за най-добър изпълнител на годината (2001);
- Лауреат на “Златно перо” за принос в българската култура (2003).
- Плакет от Министерство на културата на РБ за цялостно творчество в областта на балетното изкуство (2009);
- Почетна грамота от Столична община за принос в развитието на балетното изкуство (2021)

Член и председател на жури в международни и национални конкурси:

Член на международното жури на Международния балетен конкурс „Малки звезди“, София, 2013, 2015, 2017, 2019 г.

Член на международното жури на Международния балетен конкурс Варна – 2016 г.

Председател на жури на танцовия конкурс Sofia Open Dance, април 2017 г., София.

Член на международното жури на Международния фестивал Grande Dance Academy Festival, август, Камчия, 2017, 2018, 2019 г.

Председател на жури „Кръстопът на Музите“, 2017 г., 2018 г., ноември, София.

Председател на жури в конкурса за камерни формации, март, 2018 г., Хасково.

Член е на от 2004 г. на Международния съюз по танц – SID към UNESCO.

Творчески проекти:

Ръководство на майсторски клас, класически екзерсис и репертоар за напреднали, Софийска опера и балет, голяма балетна зала, 23.09. – 3.10. 2015 г., София.

Ръководство на лятна Балетна академия за професионалисти и любители, класически екзерсис и репертоар, 30.08 – 5.09.2020 г., СНЦ „Младият балет на България“, зала „М. Луиза“, София.

Ръководител на Международен образователен проект „Обучение на деца в непрофесионални школи по метода „Ваганова“ по покана на PERA FINE ARTS, 10 – 14.02.2020 г., Истанбул, Турция.

Ръководител на международен уебинар със студенти от Италия и Швейцария на тема „Видове Temps lies“, развитие и приложението им в различните етапи на обучението по класически балет“, 21.11.2020 г.

Ръководител на Международен уебинар за преподаватели от Турция: Обучение на деца в непрофесионални школи по метода „Ваганова“ във всички нива на обучение, 13 – 22.01.2020 г.

Общо академични проекти. Учебна дейност:

Ръководство на семинар по класически репертоар със студенти от Гърция, НМА „Проф. Панчо Владигеров“, зала 63, 8.12 – 13.12.2016 г., София.

Концертни програми на сцената на НМА – инициирани от доц. Калина Богоева. Илиева активно участва със студентите от специалност „Балетна педагогика“ в програмите на концертите и със студенти – оперно пеене.

Доц.д-р Илиева работи по проект със студенти, специалност „Балетна режисура” за да поставят свои хореографии на сцената на ДМТЦ „Стефан Македонски” в спектакъла „Планетите” по музика на Емелина Горчева.

Въвежда новаторски подход в преподаването на дисциплината Исторически танци в онлайн обучението, като им възлага самостоятелни практически и писмени работи.

От наличната документацията е очевидна тенденцията за целенасоченото постигане от доц. д-р Мария Илиева на съответните звания и степени в академичната йерархия на институцията, където тя се реализира професионално. Налице е целенасочено разширяване на професионалното и творческо израстване на кандидата, за което допринасят активно организационно и творческо участие в национални и международни творчески проекти.

II. Оценка на научните и художествено-творчески резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция.

Кандидатката е представила за участие в конкурса балетни постановки и монография издадена като книга, както и балетен спектакъл към монографията. Постановките са реализирани след придобиването на академична длъжност „доцент“. По своята тематична насоченост научната и творческата дейност на кандидатката след придобиване на академичната длъжност „доцент“ покрива научната област и специалността на обявения конкурс. Тематиката на хабилитационния й труд е насочена към конкретни въпроси от балетното изкуство и практика, има съвременно научно и приложно значение, и е обвързана с преподавателския процес в НМА „Проф. Панчо Владигеров“. В справката си за приносния характер на творческата си дейност, приложена като хабилитационен труд на основание чл.1, чл.1 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, доц.д-р.Мария Илиева посочва творческите си постижения в 6 спектакъла на голяма сцена на Софийската опера и балет, 4 на малка сцена - лектории за деца, участия в студентски проектни постановки.

От тях тя отличава работата си върху балета „Спящата красавица“, постановка на Софийската опера и балет, премиера на 12.11. 2014 г.

„Спящата красавица“ е считана за балета на балетите, написана от Пьотр Илич Чайковски. Чайковски нарича този балет “танц симфония“. Приказката на Шарл Перо, представена чрез великолепната си музика и виртуозност на танца, както и с многообразието от приказни персонажи, е едно танцово предизвикателство – валс, буре, полка, марш, фарандола и т.н. - това е балетът, който ясно демонстрира творческия потенциал на една трупа и успеха на режисьор-хореографа. Тук режисьорският прочет е на примабалерината доц. д-р Мария Илиева. В балетната постановка „Спящата красавица“ параметрите на режисьора-хореограф са предварително зададени. Класическият прочет на хореографията определя класическото решение в сценографско и костюмно отношение. Илиева успява да открие в изпълнителите тяхната сложна творческа натура, като съхранява натюрела, които носят и го подчинява на личният си

принос в рисунъка на отделния образ. Тя проявява огромен творчески потенциал в хореографските решения. Внушителният изпълнителски състав от 65 артисти от балета на Софийската опера е допълнен от 38 ученици от Националното училище за танцово изкуство и с най-малките балеринки от балетна школа „ Маша Илиева“, в свитата на фея Люляк. Това решение е и един от приносите на Илиева в разчупването на сюжетната линия. Тя проявява и стилна авторска креативност в пролога, деликатно променяйки някои хореографски мизансцени и по-радикално тълкуване на определени образи. Откроява се сцената с тържественото представяне на гостите и най-вече с образната промяна на Фея Карабос. Илиева я е превърнала във властна самонадеяна императрица на злото, противопоставяйки я на останалите феи със строг, респектиращ, изискан костюм. Карабос е придружена от злокобната си свита от призрачни същества. Режисьорското виждане тук е образът да бъде костюмно представен с осанката на изящна, красива, но озлобена, обидена и сърдита жена, която не е поканена на тържеството, по случай раждането на принцесата. Това решение на доц. д-р Илиева в балетната постановка на фея Карабос се прави за първи път. Във вариациите на феите в пролога се открояват прецизните хореографски решения. Основният лайтмотив в музиката, либрето и танца е борбата между доброто и злото, и той е огледално експониран още в пролога на приказното действие в „Спящата красавица“, произтичащо от антагонизма на магьосницата Фея Карабос и вълшебницата покровителка Фея Люляк. Илиева съкращава някои от сцените и успява да построи този спектакъл в две действия. Наред с това в първо действие тя връща оригиналната версия със сцената с предачките, а в ловнта сцена от второ действие-селския танц фарандола, заменя танца на баронесите с балетен Гавот. Много педантично хореографски изгражда образа на принц Дезире във второто действие. Воден от фея Люляк той открива спящата принцеса. Дезире се приближава до Аврора и я целува с цялата си нежност. Магията на Карабос мигом се разваля. Аврора се събужда, а с нея и всички в двореца. Дезире е омъгьосан от красотата ѝ и се влюбва в нея, следва естественият финал, Дезире моли крал Флорестан за ръката на Аврора. Кралят дава своята благословия – отпразнувана е пищна сватба. Акцентът пада на прецизните вариации на феите и камъните в сватбеното тържество. Възходящото градиране на емоцията завършва с яркото акцентирание на динамика на танца. В трето действия доц.д-р Мария Илиева показва авторската си хореография в Полонезата. Стремешът и е да се открие не просто външният клиширан образ на една епоха, а да се разкрие на различни нива вътрешната творческа динамика чрез танца утвърждаваща - доброто над злото.

Приносите на доц.д-р Мария Илиева като режисьор-хореограф на балетния спектакъл „Спящата красавица е в стилистичното единство и композиционна цялост на спектакъла, както и лирико-романтичната и характерна образност в танца на изпълнителите. Това е балет, който се възприема от публиката с лекота, има естествен образователен характер и не на последно място акцентира върху утвърждаването на човешките ценности.

Приносният характер е именно авторската интерпретация и новият прочит на класическата постановка. Режисьорът-хореограф постига усет и въздействие за поетика, изящество и атрактивност в постановката.

И в спектакъла „От менюета до валса“ е безспорна заслугата на доц. д-р. М. Илиева, – спектакъл с исторически танци, на базата на нейната научна разработка върху тях. „От менюета до валса“ е представление в рамките на 51-ия Международен фестивал „Софийски музикални седмици“. Постановка на спектакъла М. Илиева, сценарий Момчил Георгиев. С участието на студенти на проф. Нева Кръстева и студенти от специалност „Балетна педагогика“ – от НМА „Проф. Панчо Владигеров“. Както посочва самата кандидатка в конкурса..... *Този спектакъл е нововъведение в начина на визуализиране на един научен текст. По един иновативен и атрактивен начин - с мултимедия, строги рокли и пищни костюми, музика на живо (на орган, клавесин, виола да гамба, блокфлейта и вокал), танцуващи конферансиета – в рамките на спектакъла бе представена книгата „Исторически танци“ на постановчика, заедно с познати и не дотам танци.....* Музикалните откъси, са екскурс от бароковата музика до съвременната, танца е лимитиран в тази рамка: Сарабанда, Пасамецо, Буре, Турдион, Естампи. Изпълнители са студентите на доц. д-р Илиева от първи и трети курс от специалността „Балетна педагогика“, като по този начин представят учебния процес, а в Куранта, Менует, Гавот танцуват артисти от СНО, визуализация на сценичния танц. Финалът е представен с валсът от възпитаниците на балетна школа „Маша Илиева“. Този спектакъл поставя нов подход в обучението, нови тълкувания на досегашните практики... всичко това изисква осъвременяване на методологията, която би могла да се реализира от нови изследователи, базирайки се на досегашните постижения. **Не зная дали е случайно или е ход на Илиева, но във всички случаи това е много оригинален и перспективен подход и именно тук е нейният принос.** Защото по този начин, именно чрез допълване, в бъдеще, може да се осъществи това „надграждане“ на методиката, което е гаранция за движение напред, за развитие на системата за обучение по танцово изкуство. Новаторството тук е още в с приемствеността на стиловете от барок до съвременния език на танца.

Доц. д-р Илиева посочва и балетните спектакли:

„Снежното момиче“, детски балетен спектакъл, по музика на П.И.Чайковски, С.Прокофиев, автентична руска музика. Премиерата е на голяма сцена на СНО. Сценарият и хореографията са на доц. д-р Илиева. **„Снежното момиче“ е единствен по рода си балет изтанцуван от деца, който компилира руската музика, танци, обичаи и костюми и се превръща в спектакъл не само за детската публика.**

„Вълшебните планети“, фантастичен балет за деца в 2 действия. Сценарий и режисура доц. д-р М. Илиева. Музикален колаж Т. Гаджалов, модерни техники Ангелина Гаврилова. **Приносът е в уметелото съчетанието и баланса между модерното и класическо движение.**

„Огненото птиче“ – детски балетен спектакъл. Хореография Т. Андонова, режисурата е на доц. д-р М. Илиева, поставен на Софийска опера и балет, голяма сцена. **„Огненото птиче“ е провокативен и иновативен в градивен творчески аспект спектакъл, които носи позитивизъм и надежда.**

Сериозен принос за балетната педагогика има и лекториите за деца на малка сцена на Софийска опера и балет. „Урок по Барок“ - спектакъл-лектория за деца, посветена е на английските барокови композитори. Сценарият и режисурата е на доц. д-р М. Илиева. Със специалното участие на Фестивален бароков оркестър. **„Урок по Барок 2“ е по**

музика на Люли, Вивалди, Бах и др. със специалното участие на оркестър “Симфониета“, състоял се на 8.11.2017г. **Приносът на тази лектория е в това, че последователно са разгледани основните творчески инструменти за емоционално и интелектуално въздействие на музиката и танца в музикалното и танцово възпитание на детската аудитория.**

Доц. д-р Мария Илиева е автор на монография „Исторически танци“, изд. „Атеа“, 2019 г. Тази книга е резултат от сериозните и дългогодишни търсения на Илиева в областта на историята на танцовото изкуство, което е съществена част от художественото внушение на спектакъла. Това е може би, най-сериозното научно изследване, с което доц. д-р Илиева кандидатства по обявената процедура за професор. Тази книга заслужава специално внимание и нейното появяване, според мен, е събитие за балетното изкуство у нас. Преди всичко, е едно уникално изследване, което е ценен принос в теорията на балетното и танцово изкуство. В книгата авторката по един неповторим начин разкрива пред читателя „раждането“ на една система за обучение на танцьора. Тя запознава изградената стъпка по стъпка методиката, в историческия танц. Текста е богато илюстриран. Книгата в никакъв случай не бива да се възприема като история на танца само, в случая се разглежда едно сериозно изследване, един анализ на принципите в изграждане на метод за обучение по историческите танци. **И в това, е и същността на приноса на Илиева, която успява да събере, подреди и осмисли всички налични „разкази“, „събития“ и „факти“, допринасящи за допълването и надграждането на метода.** Монографията е една провокация към всички изследователи и теоретици на балетното и танцово изкуство. Трудът, в които авторката свободно разширява темата си, като едно от тези „разширения“ навлиза в сферата на диалога между изкуството на танца в исторически аспект и костюма. С пълна увереност може да се отбележи, че тъкмо тази теоретична линия поставя труда на доц.д-р. Мария Илиева в редицата на новаторските изследвания на материята Исторически танци, между другото единствено по рода си в България./

Невъзможно е да се обхванат в това становище всички педагогически, научно и творчески изяви, и постижения на доц. д-р Илиева. При анализа на нейното творчество се открива много и съществени приноси, особено в областта на балетната педагогика. Едно, обаче е неоспоримо – сериозният принос на кандидатката в цялостната дейност на катедрата „Музикално-сценично изкуство“, чрез нововъведенията ѝ като педагог и то не само в областта на балетната педагогика, а в комплексното обучение на балетните и вокални актьори.

III. Забележки и препоръки:

При представянето на анотацията на хабилитационния труд е редно с цел по-доброто възприемане на материала и работата с него да има съдържание.

IV. Заключение.

Като имам предвид високата квалификация и постиженията на доц. д-р. Мария Илиева, мястото, което си е извоювала в българското образование и балетно изкуство, а и факта, че тя е уникален специалист и преди всичко изключителен творец, считам, че тя напълно отговаря на изискванията за придобиване на научната длъжност „професор“ така, както са формулирани в Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение.

Апелирам към научното жури да присъди на доц. д-р. **Мария Илиева академичната длъжност „професор“.**

12.01.2022 г.
София

проф.д-р Мария Блажева / /